

Новий посібник з історії становлення та розвитку краєзнавчої бібліографії в Україні

Рец. на кн.: Мілясевич І. В. *Історія формування краєзнавчих бібліографічних ресурсів в Україні: навч. посіб.* / І. В. Мілясевич; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – 2-е вид., допов. і переробл. – Рівне: ПП ДМ, 2013. – 174 с.: іл. – Бібліогр.: с. 146-150.

Краєзнавчі бібліографічні ресурси (далі – КБР) – надзвичайно важлива складова національних бібліографічних ресурсів. Формування та еволюція їх структурних елементів нерозривно пов'язані з історією розвитку певних територій України: міст і сіл, областей, регіонів. Саме ці ресурси є головним підґрунтям для науково-дослідної роботи істориків, краєзнавців, студентів гуманітарних навчальних закладів, бібліотечних працівників.

У базі даних «Теорія, методика і практика бібліотечного краєзнавства», що нині пропонується користувачам сайту Національної історичної бібліотеки [1], зареєстровано відомості про присвячені різним аспектам історії краєзнавчої бібліографії дисертаційні дослідження Н. К. Литвиненко [2], С. А. Патрикєй [3], В. А. Петрикової [4] та ін., а також чимало наукових статей даної тематики різних авторів. Разом з цим, вже давно назріла потреба в окремій узагальнюючій праці про історію виникнення, розвитку та функціонування КБР. Тож вихід в світ навчального посібника «Історія формування краєзнавчих бібліографічних ресурсів в Україні» за авторством кандидата педагогічних наук, доцента Рівненського гуманітарного університету І. В. Мілясевич є своєчасною подією не лише для викладацької та студентської спільноти відповідних фахових напрямів, а й для широкого кола фахівців – бібліографознавців та бібліотекознавців, дослідників-краєзнавців, практиків бібліотечної справи.

Слід зауважити, що І. В. Мілясевич багато років приділяє увагу проблематиці бібліотечного краєзнавства і є знаним експертом з питань краєзнавчої бібліографічної діяльності, зокрема, методології ведення краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату, підготовки краєзнавчих бібліографічних покажчиків. Вона не лише присвятила дослідженню цього кола проблем багато років наукової та викладацької діяльності, а й

плідно співробітничала з працівниками відділу історичного краєзнавства Національної історичної бібліотеки України під час підготовки і проведення краєзнавчих науково-практичних конференцій, вироблення рекомендацій цих конференцій, розробки нового варіанту «Положення про краєзнавчу роботу бібліотек» тощо.

На основі глибокого аналізу краєзнавчого сегменту джерельної бази з історії української бібліографії автору вдалося чітко вибудувати структуру свого видання. Навчальний посібник «Історія формування краєзнавчих бібліографічних ресурсів в Україні» складається з передмови; чотирьох основних розділів, кожен з яких закінчується висновками та запитаннями для самоконтролю; списку рекомендованої літератури; допоміжних покажчиків – алфавітного покажчика назв бібліографічних посібників та покажчиків місцевих видань, згаданих у тексті, іменного та предметного покажчиків, а також списку ілюстрацій.

У передмові стисло обґрунтовано актуальність посібника, викладено його мету – це, передусім, «дати студентам систематизовані знання з історії формування краєзнавчих бібліографічних ресурсів, простежити еволюцію організаційних форм створення краєзнавчої бібліографічної інформації, акцентувати увагу на найбільш цінних у методичному та практичному відношенні краєзнавчих бібліографічних посібниках...» (с. 3).

Логічним є те, що в назвах чотирьох основних розділів свого підручника І. В. Мілясевич розкриває основні періоди розвитку вітчизняних КБР – від їх зародження до 1991 року: початковий період розвитку краєзнавчої бібліографії в Україні (перша половина XIX ст.); період формування КБР у другій половині XIX – на початку XX ст.; краєзнавча бібліографічна діяльність у міжвоєнний період (1918-1939 рр.);

створення базових елементів краєзнавчих бібліографічних ресурсів у післявоєнний радянський період (1944-1990).

Слід відмітити комплексний підхід до висвітлення історії формування вітчизняних КБР: автор послідовно виклала відомості про краєзнавчі бібліографічні праці видатних українських бібліографів П. І. Кеппена, О. М. Лазаревського, П. А. Тутковського та ін.; висвітлила діяльність наукових краєзнавчих товариств, бібліотек, історико-статистичних комітетів та архівних комісій по створенню КБР; охарактеризувала основні види краєзнавчих бібліографічних посібників та покажчиків місцевих видань; чітко визначила особливості краєзнавчої бібліографії на всіх етапах її еволюції та показала процес розвитку основних методичних прийомів підготовки різних видів посібників у певні історичні періоди.

Важливо, що темі кооперації роботи бібліотек по створенню КБР у період підготовки багатомісячних праць «Історія міст і сіл Української РСР» та «Звід пам'яток історії та культури Української РСР» присвячено окремий підрозділ. Це насправді надзвичайно важливий етап в історії розвитку краєзнавчої бібліографії.

Посібник ілюстрований: містить портрети видатних бібліографів, відбитки титульних аркушів краєзнавчих бібліографічних покажчиків, фото бібліотечних установ тощо. Запитання для самоконтролю сформульовані чітко, а допоміжний інструментарій дозволяє користувачу легко орієнтуватися у підручнику.

Разом з цим, будь-яку наукову працю завжди можна удосконалювати. На наш погляд, у наступному виданні підручника в третьому розділі автору слід згадати праці М. Ясинського [5]. Збагатити рецензоване навчальне видання дозволять пояснення використаних у ньому основних понять. Бажано також доповнити список рекомендованої літератури публікацією В. Т. Петрикової, що присвячена краєзнавчій бібліографічній термінології [6], працею А. А. Непомнящего [7], навчальним посібником Н. К. Литвиненко [8].

Підсумовуючи, зазначимо, що І. В. Мілясевич у своєму підручнику вдалося в доступній для студентів і бібліотечних працівників формі не лише узагальнити відомості про якісні зміни у структурі вітчизняних КБР в процесі їх еволюції, а й довести необхідність симбіозу наукової, практичної, педагогічної діяльності в галузі краєзнавчої бібліографії. Дійсно, саме завдяки цілеспрямованій бібліографічній роботі краєзнавчих підрозділів Національної історичної бібліотеки України, Одеської національної наукової бібліотеки, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка та обласних універсальних наукових бібліотек, а також науково-дослідній діяльності викладачів Харківської академії культури, Рівненського державного гуманітарного університету, Київського національного університету культури і мистецтв на сьогоднішній день в Україні створена цілісна система бібліографічного забезпечення краєзнавчих досліджень, кожна ланка якої має виконувати свої специфічні завдання.

Джерела та література

1. Теорія, методика і практика бібліотечного краєзнавства: 1997 – ...[Електронний ресурс: веб-сайт]. – Режим доступу: http://www.nibu.kiev.ua/index.php?option=com_irbis&Itemid=300. – назва з екрана.

2. Литвиненко Н. К. Становление и развитие краеведческой библиографии Донбасса (вторая половина XIX – начало XX столетия) : автореф. дисс. на соиск. учен. степени канд. пед. наук : спец. 05.25.03 – библиотечное дело, библиографоведение и книговедение / Н. К. Литвиненко . – Казань, 2012. – 22 с.

3. Патрикеев С. А. Становление та розвиток бібліографії історико-географічних регіонів України (20-і роки XIX – початок XXI ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук / С. А. Патрикеев; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2012. – 20 с.

4. Петрикова В. Т. Особливості становлення та розвитку системи краєзнавчої бібліографічної інформації в Україні (1917-1991) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. іст. наук / В.Т. Петрикова; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2001. – 19 с.

5. Ясинський М. Бібліотеки та архіви України в їх краєзнавчій роботі по збиранню друкованих матеріалів / М. Ясинський // Бібл. журн. – 1925. – №6/7. – С.18-20; Ясинський М. Створення в бібліотеках України краєзнавчих осередків і організація бібліографічних продуктивних сил / М. Ясинський // Бібл. зб. – 1926. – Ч. I. – С.68-78.

6. Петрикова В. Т. Краєзнавча бібліографічна термінологія: національні особливості становлення теорії краєзнавчої бібліографії / В.Т. Петрикова // Бібл. вісник. – 2000. – № 4. – С. 13-20.

7. Непомнящий А. А. Очерки развития исторического краеведения Крыма в XIX – начале XX века / А. А. Непомнящий. – Симферополь : Таврида, 1998. – 207 с.

8. Литвиненко Н. К. Краєзнавча бібліографія Донбасу: навч. посіб. / Н. К. Литвиненко; Луган. держ. ін-т культури і мистецтв. – Луганськ, 2010. – 143 с.